

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaksi

Johdanto

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat keväällä 2016 yleisen tietosuoja-asetuksen 2016/679 (EU). Asetuksella kumotaan EU:n henkilötietodirektiivi 95/46/EY, joka on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolailla (523/1999). Yleinen tietosuoja-asetus tulee jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaksi 25.5.2018. Asetus jättää jäsenvaltioiden lainsäätäjälle kansallista, asetuksen säännöksiä täsmäntävää ja täydentävää liikkumavaraa.

Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2016 työryhmän, jonka keskeisenä tehtävänä oli valmistella lainsäädäntöehdotus yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käytöstä sekä valmistella ehdotus kansallisesta valvontaviranomaisesta. Työryhmän tehtävänä oli arvioida henkilötietolain kaltaisen yleislain tarvetta ja tehdä ehdotus mahdollisesti tarvittavasta yleislaista. Työryhmä ehdottaa, että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suojaa koskeva yleislaki, tietosuojalaki, jolla täsmennetään ja täydennetään yleistä tietosuoja-asetusta. Lisäksi työryhmä ehdottaa eräitä muutoksia rikoslakiin ja sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin. Tietosuojalaki ja muut lainmuutokset ehdotetaan tulevan voimaan 25.5.2018.

Tausta

Työryhmä on käynyt yleisen tietosuoja-asetuksen läpi artikla artiklalta ja arvioinut kunkin artiklan mahdollisesti antaman liikkumavaran käytön edellytyksiä ja tarkoituksenmukaisuutta. Osa liikkumavarasäännöksistä velvoittaa kansallisiin lainsäädäntötoimiin. Näin on muun muassa useiden valvontaviranomaista ja oikeusturvaa koskevien artiklojen osalta.

Siinä määrin kuin on ollut mahdollista ja tarkoituksenmukaista, työryhmä on pitänyt nykyistä henkilötietolakia lähtökohtana. Valvontaviranomaisen osalta työryhmä ehdottaa tietosuojavaltuutetun ja hänen toimistonsa laajentamista tietosuojavirastoksi. Nykyinen tietosuojalautakunta lakkaisi sen toimivaltuuksien muuttuessa tietosuoja-asetuksen myötä. Työryhmä ehdottaa, että tietosuojaviraston sisäisenä päätöksentekuelimenä olisi erityinen seuraamuslautakunta tietosuojaviraston ratkaistessa merkittävimpiä seuraamusasioita eli hallinnollisten sakkojen määräämistä tai henkilötietojen käsittelyä koskevia rajoituksia tai kieltoja.

Yleinen tietosuoja-asetus nojautuu seuraamusten osalta voimakkaasti hallinnollisiin sakkoihin. Työryhmä on tukeutunut tähän lähtökohtaan ja ehdottaa hallinnollisia sakkoja täydennettäväksi rikosoikeudellisin seuraamuksin vain silloin, kun hallinnolliset sakot eivät

ole käytettävissä. Rikosoikeudellisen järjestelmän kehittämisessä on pidetty silmällä seuraamusten ulottamista käytännössä yleisimmin esiintyneisiin tilanteisiin.

Keskeiset ehdotukset

Työryhmä ehdottaa, että yleinen tietosuoja-asetus tulisi sovellettavaksi soveltuvin osin myös sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka ei kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan ja jota jäsenvaltiot suorittavat toteuttaessaan SEU V osaston 2 luvun soveltamisalaan kuuluvaa toimintaan. Yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalan laajentaminen ei koskisi tilanteita, joissa unionin lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävässä asiassa olisi kansallisella lailla toisin säädetty. Puolustusvoimien ja eräiden sisäministeriön toimialaan kuuluvien tahojen henkilötietojen käsittely rajautuisi pääosin ehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Henkilötietolaissa on säädetty henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta yksityiskohtaisemmin kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Työryhmä ehdottaa myös, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperustetta täydennettäisiin tietosuojalailla eräissä tilanteissa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelyn perustuessa suostumukseen ja kun kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 16-vuotias. Jäsenvaltiot voivat lainsäädännössään kuitenkin säätää alemmasta ikärajasta, joka ei saa olla alle 13 vuotta. Työryhmä on pitänyt mahdollisena sekä 13 että 15 vuoden ikärajan asettamista.

Työryhmä esittää, että yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset viranomaistehtävät keskitettäisiin vastaisuudessa yhdelle viranomaiselle, eli tietosuojavirastolle. Tietosuojavirasto jatkaisi eräin sisäisin organisatorisin muutoksin tietosuojavaltuutetun toimiston toimintaa.

Työryhmä ehdottaa, että tietosuojalakiin otettaisiin yleistä hallintomenettelyä koskevaa lainsäädäntöä joiltain osin täsmentäviä säännöksiä sikäli kuin ne ovat yleisen tietosuoja-asetuksen ja sen tehokkaan täytäntöönpanon valossa tarpeellisia.

Työryhmä ehdottaa myös, että säädettäisiin eräistä poikkeuksista yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiin henkilötietojen suoja ja sananvapauden ilmaisun yhteensovittamiseksi. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa eräistä yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksistä ja poikkeamisen mahdollistavista suojoitoimista käsiteltäessä henkilötietoja tieteellistä ja historiallista tutkimusta sekä tilastointia varten.

Vastausohjeet vastaanottajille

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä. Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi oikeusministeriö pyytää, että **lausunto jaotellaan mahdollisuuksien mukaan lausuntopyyntöissä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.**

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@om.fi.

Huom! Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan oikeusministeriölle viimeistään 8.9.2017.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antaa lainsäädäntöneuvos Anu Talus, 02951 50586, anu.talus@om.fi ja erityisasiantuntija Tanja Jaatinen, 0295150056, tanja.jaatinen@om.fi.

Lisätietoja lausuntopalvelu.fi:n käytöstä voi pyytää palvelun ylläpidosta osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

Linkit

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80098> - EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietintö

Jakelu:

akava
alma media oy
asianajajaliitto
eduskunnan oikeusasiamies
Eduskunta
elinkeinoelämän keskusliitto
finanssialan keskusliitto
Helsingin hallinto-oikeus
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Itä-Suomen hallinto-oikeus
journalistiliitto
juridiska föreningen i finland
kansallinen audiovisuaalinen instiutuutti
kansallisarkisto
kela
keskuskauppakamari
korkein hallinto-oikeus
kuluttajaliitto
kuntaliitto
lakimiesliitto

lapsiasiavaltuutetun toimisto
lastensuojelun keskusliitto
liikenne- ja viestintäministeriö
maa- ja metsätalousministeriö
mannerheimin lastensuojeluliitto
medialiitto
mtv
oikeuskansleri
opetus- ja kulttuuriministeriö
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
puolustusministeriö
sak
sanoma media finland oy
sisäministeriö
sosiaali- ja terveysministeriö
sttk
suomen akatemia
suomen yrittäjät
tekes
thl
tietosuojavaltuutettu
tilastokeskus
trafi
Turun hallinto-oikeus
työ- ja elinkeinoministeriö
ulkoasianministeriö
Vaasan hallinto-oikeus
valtiovarainministeriö
vatt
viestintävirasto
vnk
väestökisterikeskus
yleisradio oy
ympäristöministeriö
Ålands förvaltningsdomstol

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Henkilötietolaissa on säädetty henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta yksityiskohtaisemmin kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Tietosuoja-lailla ehdotetaan täydennettävien käsittelyn oikeusperusteita.

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelyn perustuessa suostumukseen ja kun kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 16-vuotias. Jäsenvaltiot voivat lainsäädännössään kuitenkin säätää alemmasta ikärajaista, joka ei saa olla alle 13 vuotta. Työryhmä on pitänyt mahdollisena sekä 13 että 15 vuoden ikärajan asettamista.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

- 13 vuotta
- 14 vuotta
- 15 vuotta
- 16 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

3 luku. Valvontaviranomainen

Asian selvittämiseksi seuraamuslautakunnassa voitaisiin toimittaa tarvittaessa suullinen käsittely. Seuraamuslautakunnan olisi toimitettava suullinen käsittely, jos asianosainen pyytää sitä. Suullisessa käsittelyssä voitaisiin kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita

sekä vastaanottaa muuta selvitystä. Tämä olisi yksi oikeusturvatae määrättäessä hallinnollisia sakkoja, jotka voivat nousta huomattavan korkeiksi.

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Jos tietosuojavirasto ei käsittele sille osoitettua rekisteröidyn valitusta, jonka mukaan rekisteröityä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan tietosuoja-asetusta, tai tee yleisen tietosuoja-asetuksen 77 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua ilmoitusta asian käsittelemisestä kolmen kuukauden kuluessa, valittaja voi saattaa asian hallinto-oikeuden käsiteltäväksi.

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

Työryhmä ei ollut yksimielinen siitä, tulisiko viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin voida kohdistaa hallinnollisia sakkoja niiden rikkoessa yleistä tietosuoja-asetusta.

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

- kyllä
- kyllä, mutta sakkojen enimmäismäärää tulisi madaltaa viranomaisten ja julkishallinnon elinten osalta
- ei

Perustelut

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevasta poikkeuksista ja suojaustoimista

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Manninen Sami
Oikeusministeriö

Talus Anu
Oikeusministeriö